

Rolünü kavrayamayanlar

Sahnede bazen rolünü tam kavrayamadan boy gösterenler hep bulunur. Ama bunlar genellikle önemsiz oyuncular ve rollerinin anlamını tam kavramamış olsalar da oyunun genel akışını değiştirecek bir önemleri olmaz.

Tayyip Erdoğan'ın Sanayi Bakanlığı'ndan sorumlu "Sekreteri" Varank, tam bir hafta önce TOBB Ekonomi Şurası'nda konuşurken bunun az bulunur bir örneğini vermiş. "İş dünyasının talebiyle getirilen düzenlemelere ilişkin işçi kesiminin çok yoğun ses çıkardığı dönemde iş dünyasının sessiz kaldığını" belirtip, "iş dünyasını yanımızda görmek istiyoruz" diye eklemiş. Buradaki meselemiz AKP siyasetinin iş dünyasının talebiyle emek aleyhine düzenlemeler getirmesi değil. Hatta AKP öncesi sermaye iktidarlarında da bu yöntemin yasama sürecinin ana dinamiği olduğu dahi değil. Bunun, Sol Gazete okurları açısından herhangi bir haber değeri olabileceğini bile sanmam. Ama kuşkusuz bunun sendikal/siyasal dünya açısından ciddi tepkilere sebep olmadan geçirilmesi de yanlış olurdu. Nitekim DİSK bu tepkiyi birinci elden vermiş bulunuyor.

Benim asıl dikkatimi çeken konu, "Sanayi Bakanı" sıfatlı Cumhurbaşkanı Sekreterinin, rolünü kavrayamayanlar kategorisinden olması oldu! Kapitalist sistemde sermaye, üretim ilişkilerine olduğu kadar üst yapıdaki düzenleme ilişkilerine, özellikle de bunların üretim ilişkilerine değgin bölümlerine birinci elden müdahildir. Ama üretim ilişkileri düzleminde bile, kapitalist işletmenin boyutları büyüdükçe profesyonel yöneticiler sermayedarın yerini alıp onu (onları) temsilen işçi sınıfıyla karşı karşıya gelirler. Kapitalist düzenlemenin yasama boyutunda, bu işler tarihsel olarak çok daha önceden dolaylı ilişkiler biçimini almıştır. Sermaye sınıfı, işçi sınıfının karşısına doğrudan sınıf olarak çıkmayı göze almaz, araçlar kullanır; siyaset düzlemi, kapitalist devlet bunun için vardır. Sermaye sınıfı siyasal iktidardan kendi lehine düzenlemeler talep eder/edecektir; bunların savunulması sermaye iktidarlarına düşer/düşecektir. Eğer emek aleyhtarı düzenlemelere emek tabanından güçlü bir tepki gelirse, sermaye sınıfı, işin ve kendi doğası gereği genellikle sessiz kalacak, siyaset esnafını bir tampon olarak arada bırakacaktır. Rolünü tam kavrayamayan bir tampon yöneticinin bundan açık ortamlarda yakınmak gibi gafları, sistemin egemen sınıfı açısından hoşgörülür bir durum sayılmayacaktır. Bu gibiler ya öğrenme sürecini gecikmiş de olsa tamamlayacak ya da görevden affedileceklerdir.

Sermayenin ve iktidarın seçenek arayışları

Sermaye açısından bugünlerde daha önemli meseleler var aslında. İktidardaki siyaset eskidi.

Rıza üretme kapasitesi aşıldı. Sosyal zorlama araçlarına aşırı dozda başvurmadan birikim rejimini sürdürmesi zora girmeye başladı. Ama zor kullanımı da kapitalist düzenlemenin merkezi ülke ve kurumlarıyla giderek artan sıkıntılar üretmeye aday. Zaten üretiyor da: AKP rejimine AB'den gelen basınçlar artık yıl sonuna vade verecek kadar sıkılaştı. ABD'nin sıraya girmesi de iki aylık mesele. Üstelik, ekonomideki tıkanmanın dış destek olmadan aşılmasının zorlaştığı bir döneme de girilmiş durumda. Sermaye, seçenek(ler) peşinde.

Ekonomi bakımından da tam bir çaresizliğe doğru sürüklenen iktidardaki İslamcı siyaset bunların farkında olmalı. Elindeki seçenekleri çoğaltmak istiyor; dış desteğe ihtiyacının büyümesini de mutlaka hesaba katıyordur. İlk denediği, rejimi gerçek anlamda yumuşatmadan bazı sözde yumuşama işaretleri vermek, dış ve iç sermayeye adalet-yargı sistemi üzerinden mesajlar iletirken, ekonomide de neoliberal parametrelere (enflasyon hedeflemesi vs.) tam geri dönüşü gerçekleştirmek. AB ve ABD ile ilişkileri geliştirmeye hevesli olduğunu göstermek de işin bir parçası. (Bu arada oltaya yeniden uzanmaya can atan yerli liberaller zaten sırada).

Eğer bunları mevcut siyasi ortağı ile yapabilmenin şartları varsa, o yolda gidilecek (belki de gidildiği kadar gidilmiştir). Eğer bu şartlar tükenmekteyse, o zaman ikinci denenecek (belki de denenmekte olan) şey, iktidar koalisyonunu yenilemek olabilecektir. En yakın adayın İYİ Parti olduğuna dair söylentiler boşuna çıkmıyordur. İYİ Parti'nin, parlamenter rejime dönüş şartıyla iktidara destek vermeyi düşünebileceğine dair lider ağzından yapılan angajmanı da unutulmamalı. RTE'nin, iktidarda kalabilmek için her türlü siyasi esnekliği gösterebileceğini, kendisini güçlü bir başbakan rolünde yeniden yaratmaya istekli olabileceğini, birçok siyasi yorumcunun öngörülerini aşan ödünlere razı olabileceğini söyleyebiliriz. Nasıl olsa, böyle bir sürece girilmesi halinde dahi Erdoğan'a zaman kazandıracak yeni süreler çalışacak, bu arada Millet İttifakını dağıtmış da olacaktır. Karşısındaki ittifakı dağıtmanın diğer yolları da tezgahın üstünde kalacaktır elbette.

Sermayenin (iç ve dış) daha kalıcı bir başka seçeneği olabilir kuşkusuz. Nasıl ki 2001 krizinde tıkanan neoliberal birikim rejimini aşabilmek için geleneksel düzen partileri yerine İslamcı hareket kuvvetli bir liberalleştirme dozuyla sahneye çıkarılmıştı, şimdi de neoliberal ortak payda zemininde, "ılımlı" cumhuriyetçilik ile "ılımlı" İslamcılığın sentezlenmesi üzerinden büyük koalisyon hayalleri neden kurulmasın?

Bunun provaları ("istikşafi görüşmeleri") 2015 yazında yapılmamış mıydı zaten? Bazılarının kişisel kariyerleri için düzmece bakanlık hayalleri bile yeterli olabiliyor diye eleştirmeyelim; maksat, memleketi seçeneksiz bırakmamak!..

Ama kitlelerin hazım meseleleri olabileceği de hesaba katılmalı. Bu durumda, eğer hâlâ yerinde duruyor olursa, Millet İttifakı aracılığıyla da benzer bir sentez denenebilir. Her halükârda laikliğin parantez içine dahi alınmaması şartıyla elbette...

Velhasıl, çürüyen bir şeyler var Tayyibistan sultanlığında...

Rolünü kavrayamayanlar bakımından sermaye her daim duruma vaziyet etmeye hazır. Peki sermayesiz bir düzen arayışındaki sosyalistler duruma el koymaya ne kadar hazır?

sol.org.tr/yazar/rolunu-kavrayamayanlar-19957